

Japan belangrijkste handelspartner in Azië

De Liefde voor Japan

Precies 400 jaar geleden zetten Hollanders voet aan wal in Japan. Het was het begin van een handelsrelatie, die overigens pas na het midden van de negentiende eeuw enige omvang begon te krijgen. Inmiddels is Japan onze belangrijkste handelspartner in Azië.

Dit jaar herdenken wij met veel feestvertoon dat vier eeuwen geleden de eerste Nederlanders voet aan wal zetten op Japanse bodem. Hoogtepunten in dit jubileumjaar zijn het bezoek van kroonprins Willem-Alexander aan Japan in de tweede helft van april, en het tegenbezoek van de Japanse keizer aan ons land in de laatste week van mei.

Nieuwe markten

Op 19 april van dit jaar was het precies vierhonderd jaar geleden dat het schip De Liefde op haar zoektocht naar verre en nieuwe markten toevallig in Japan afmeerde. Het waren echter niet de Hollanders die als eersten het land van de rijzende zon ontdekten. Vijftig jaar eerder waren de Portugezen ons voorgegaan. In die tijd stelden de Japanse heersers alles in het werk om hun samenleving te beschermen tegen de verderfelijke invloeden van buitenaf. De vreemdelingen uit Nederland hielden zij op een afstand door hen vlak voor de kust bij Nagasaki te isoleren op het kunstmatig eilandje Decima. Een bijzondere positie, zoals later zou blijken, want geen ander land ter wereld kan bogen op zo'n lange periode van onafgebroken contacten met Japan.

Bijzondere relatie

Decima bood zowel de Japanners als de Nederlanders een blik op twee geheel van elkaar verschillende werelden. Een kennismaking met culturen en gewoonten, waarvan men het bestaan niet vermoed had. Langzamerhand won de nieuwsgierigheid het echter van de isolatiepolitiek en groeide het besef dat beide landen van elkaar konden leren.

Toch duurde het nog tot het midden van de negentiende eeuw voordat Japan pas echt openging. Tot die tijd was er nauwelijks sprake van enige handel met het buitenland. Vooral door de stormachtige ontwikkelingen in de stoomscheepvaart en door de opbloeiende internationale handel brokkelde de isolatiepolitiek steeds verder af. Onder grote dreiging van de Amerikanen ondertekende Japan in 1854 een verdrag waarin voor Amerikaanse schepen de toegang tot drie Japanse havens was geregeld. Met de ondertekening van dit verdrag kwam tevens een einde aan de bijzondere relatie met Nederland. Japan oriënteerde zich meer en meer op andere geïndustrialiseerde landen en gebieden. Door de ingrijpende veranderingen in Europa en Amerika, als gevolg van de industriële revolutie, had Japan immers een grote achterstand te overbruggen.

De handel komt op gang

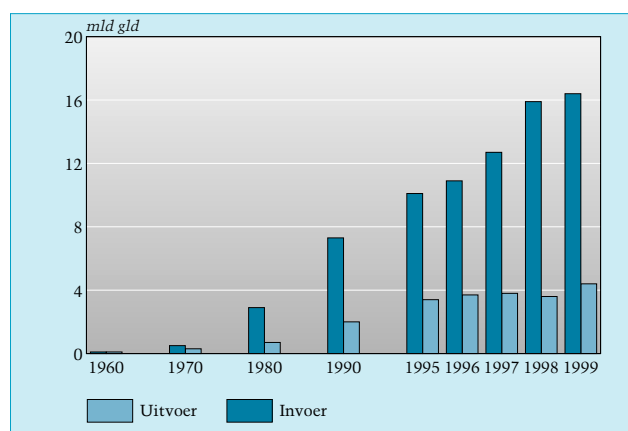
Traditioneel importeerde Japan veel vanuit het Aziatische vasteland. Vooral de Chinese beschaving drukte een zware stempel op zaken die wij als typisch Japans beschouwen. Tot het midden van de negentiende eeuw stelden onze handelsbetrekkingen met Japan niet zo heel veel voor. Spittend in de archieven komen wij pas rond 1860 een goederenhandel van enige omvang tegen. Tussen 1857 en 1866 voerde Nederland voor gemiddeld 78,5 duizend gulden per jaar uit Japan in. De waarde van onze uitvoer naar Japan bedroeg in dat tijdvak gemiddeld bijna 614 duizend gulden op jaarbasis.

In 1869 klaarden de Nederlanders twee schepen uit Japan in. Het ene schip voer onder Nederlandse vlag en het andere onder Engelse. Zij vervoerden voornamelijk ongeraffineerde kamfer en ongebleekte was, met een waarde van 826 duizend gulden. In hetzelfde jaar vertrokken zes Nederlandse schepen met bestemming Japan, waaronder één stoomboot. Samen hadden zij voor 284 duizend gulden goederen aan boord, waarvan werktuigen, ruw ijzer, staal en katoenen en wollen stoffen de belangrijkste waren.

Rijst en ruwe sago

In 1901 was de samenstelling van het uitvoerpakket niet veel veranderd. Dit in tegenstelling tot de invoer, die voornamelijk uit rijst (twee miljoen kg) en ruwe sago (een miljoen kg) bestond. Wel nam de uitvoer van werktuigen en ijzer een enorme vlucht. Beide goederensoorten vertegenwoordigden

Goederenhandel Nederland-Japan

samen bijna de helft van de totale uitvoerwaarde, die in dat jaar 600 duizend gulden bedroeg.

In 1914 bereikte de invoer een niveau van 4,5 miljoen gulden. Ongeveer tachtig procent had betrekking op scheepsbouw- en timmerhout. Dit onderstreepte nog eens onze verworven faam als scheepsbouwnatie. Twaalf Engelse en elf Duitse schepen, één Deens en één Japans schip brachten de ingeklaarde goederen, waaronder honderdduizend kilogram bloembollen, aan wal. De uitvoer naar Japan geschiedde door drie schepen, waarvan twee onder Japanse vlag en een onder Duitse. Zij vervoerden voor een waarde van 1,5 miljoen gulden. Wollen en katoenen stoffen en ijzer waren nog steeds onze belangrijkste exportproducten. Opmerkelijk was het dat de Nederlandse handelsvloot geen rol speelde bij het transport van de goederen.

Omgekeerde bewegingen

In de jaren na de Tweede Wereldoorlog groeide de invoer gestaag naar 27 miljoen gulden in 1950. Weefsels en stoffen omvatten bijna driekwart deel van de geïmporteerde goederenwaarde. Goederen, die kort daarvoor nog tot onze belangrijkste exportartikelen behoorden. Daarnaast namen ook farmaceutische producten een belangrijke plaats in. De uitvoer bleef in 1950 met 2,7 miljoen gulden ver achter bij de invoer. Vooral suiker- en cacao-producten brachten wij toen naar Japan.

In 1960 hielden de in- en uitvoer zich, met respectievelijk 90 en 85 miljoen gulden, redelijk in balans. Aan de invoerkant manifesteerden zich nieuwe artikelen. De door Japan verworven kennis wierp haar vruchten af. Motorvoertuigen begonnen voorzichtiger aan hun opmars met een import van één miljoen gulden, audiovisuele toestellen waren goed voor ruim vier miljoen gulden, elektrische apparaten passeerden de grens van vijf miljoen gulden en speelgoed en sportartikelen namen 6,5 miljoen gulden voor hun rekening. Aan de uitvoerkant verlieten voorname-

lijk cacao-producten, vetten, machines en chemische producten ons land.

Naar nieuwe records

De ontwikkelingen uit het begin van de zestiger jaren zetten zich in de volgende twee decennia onverminderd voort. In 1980 was de invoer uit Japan 2,9 miljard gulden. Alleen al de import van automobielen en motorrijwielen bedroeg ca. één miljard gulden. De invoer van kantoormachines, afspeelapparatuur, toestellen voor telecommunicatie, fotoapparatuur en muziekinstrumenten kwam uit op een bedrag van om en nabij de zeshonderd miljoen gulden: bijna net zoveel als de waarde van onze totale uitvoer in 1980 naar Japan.

In de jaren daarna groeide de import van Japanse artikelen spectaculair. In 1996 doorbrak de invoer de grens van tien miljard gulden. De meest recente cijfers over 1999 tonen een voorlopig hoogtepunt van ruim zestien miljard gulden. De export naar Japan schommelde in de tweede helft van de negentiger jaren rond de vier miljard gulden.

Belangrijkste handelspartner

Ook in Europees verband blazen wij in de handelsbetrekkingen met Japan een behoorlijk partijtje mee. Aan de invoerkant zijn wij na Duitsland en het Verenigd Koninkrijk eervol derde, terwijl wij aan de exportkant met een vijfde plek eveneens in de bovenste regionen van de rangschikking vertoeven.

Nederlanders op een eilandje ter grootte van een voetbalveld legden vierhonderd jaar geleden het fundament voor het Japan dat in onze moderne tijd tot de machtigste landen van de wereld behoort. Een mogendheid, die anno 2000 onze belangrijkste handelspartner in Azië is.

Jan Daamen